
HEGYVIDÉKI IGEHIRDETÉSEK

PRÓFÉTÁK - 7 ÁMÓS

2018. MÁRCIUS 4.

IGEHIRDETŐ: SZABÓ ISTVÁN

Lekció: Máté evangéliuma 7. rész 7 – 14. vers

Imádkozzunk. Hozzád jövünk mennyei Atyánk, hogy eléd tárjuk kéréseinket, hálaadással, mert megtapasztaltuk jószágodat, mert szívünkbe írtad szeretetedet, mert naponként gondviselő hűségeddel tanúsítod, hogy elhívtál, és gyermekeiddé fogadtál bennünket és hűséges vagy, ígéreteidet megtartó. Áldunk és magasztalunk, hogy ezt a Te nagy véghetetlen szeretetedet bepecsételted életünkbe a mi Urunk Jézus Krisztusunk által. Tudjuk, nem vagyunk méltók arra, hogy kérjünk, legkevésbé arra, hogy kapjunk, nem vagyunk méltók arra, hogy közeledjünk Hozzád, s legkevésbé arra, hogy megnyisd nekünk kegyelmed ajtaját. Sok rendben és sok alkalommal vétkezünk ellened, a magunk útján jártunk, azon a széles úton, amely vonz bennünket és sokan járnak rajta. De most Hozzád jövünk, mert Te magad hívsz, és ajánlod fel kegyelmedet, Te magad készítetted el ezt el nekünk, Jézus Krisztus által. Áldj meg bennünket, ragyogtasd ránk világosságodat, tisztogass meg bűneinkből, teljesítsd kéréseinket, szabadítást, gyógyítást, vigasztalást, életünk megerősítését kérjük és reméljük Tőled. És legfőképpen szent erőidet, hogy szent életrended szerint élhessünk, hogy törvényedet igazán betölthessük és eképpen boldog embereké lehessünk. Krisztusért, a mi Urunkért kérünk, hallgass meg bennünket. Ámen

Textus:

Halljátok meg ezt az igét! Siratóéneket mondok rólatok, Izráel háza!

Elesett, nem kel fel többé Izráel szüze! Ott hever a földjén, nincs, ki fölemelje.

Ezt mondja az én Uram, az Úr: Ha egy városból ezren vonulnak ki, csak százan maradnak meg; ha százan vonulnak ki, csak tízen maradnak meg Izráel házából.

Ezt mondja az Úr Izráel házának: Engem keressetek, akkor életben marad-

tok! Ne keressétek fel Bételt, ne járjatok Gilgálba, Beérsebába se menjete! Mert Gilgál fogságba jut, Bétel pedig megsemmisül.

Az Urat keressétek, és életben maradtok! Különböben rátör József házára, mint a tűz, amely megemészti olthatatlanul Bétel miatt.

Mert méreggő teszitek a törvényt, és az igazságot földre tiporjátok.

Aki a Fiastyúkót alkotta meg a Kaszáscsillagot, aki a homályt reggelre változtatja, és sötét éjszakává a nappalt, aki szól a tenger vizének, és kiönti azt a szárazföldre, annak neve: az Úr.

Pusztulással sújtja az erőseket, és pusztulást hoz az erődökre.

Gyűlölik azt, aki megfeddi őket a kapuban, és utálják, aki megmondja az igazat. Ti kihasználjátok a nincstelent, és gabonaadót szedtek tőle. Ezért bár faragott kőből építtettek házakat, nem fogtok bennük lakni, bár gyönyörű szőlőket ültettetek, nem isszátok azok borát.

Tudom, hogy milyen sok a bűnötök, és vétkeitek mily nagyok: sanyargatjátok az igazat, elfogadjátok a megvesztegetést, elnyomjátok a szegényeket a kapuban. Ezért hallgat most az okos, mert gonosz idő ez!

A jóra törekedjete, ne a rosszra, akkor életben maradtok, és veletek lesz az Úr, a Seregek Istene – ahogy mondogatjátok.

Gyűlöljétek a rosszat, szeressétek a jót, szerzzétek érvényt a törvénynek a kapuban! Talán megkegyelmez József maradékának az Úr, a Seregek Istene. (Ámós 5,1-15)

Minekutána az Isten sok rendben és sokféleképen szólott hajdan az atyáknak a próféták által, ez utolsó időkben szólott nekünk Fia által. (Zsidók 1,1)

Képzeld! A nagyobbik unokám szava járása ez mostanában. Képzeld, kiált, képzeld, aztán nyomban mesélni kezd! Most nem mesére hívom a gyülekezetet, mégis így kezdem: képzeljétek el, hogy meghívunk ide egy vendég-igehirdetőt más felekezetből – ezt fontos hangsúlyozni –, ő pedig a köszöntés után hirtelen rákezdene és sorolná, hogy jaj ennek az egyháznak, jaj annak a gyülekezetnek, jaj ennek a vallásnak, jaj amannak, és aztán rátérne a sajátjára is. Mi pedig hallgatva őt, talán éreznénk, hogy emelkedünk, duzzadna a keblünk a büszkeségtől, hogy ide jön egy igehirdető és nemhogy a többieket, de még a saját egyházát is elővonná, tételesen felsorolná a bűneit, hibáit, nyomorúságait! Aztán jönne a pofon, ahogy mondjuk: a végén csattan az ostor, és rákezdene a miénkire is. Meglehető zavar fogna el bennünket, nem is tudom, ilyen helyzetben, hogy mit tegyünk?

Most Bételbe mentünk, és Jónás kortársától, Ámós prófétától hallottunk kemény szót. Jónás éppen innen, ebből az északi országrészből kapott küldetést az asszír birodalom majdani fővárosába, Ninivébe. Jónást, mint tudjuk, Isten megleckéztette, némely magyarázó szerint azért, mert elbizakodott volt. Jónás és népe, Izrael abban a hitben élt, hogy velük van az Úr! Úgy tűnik, ezt idézi Ámós próféta is. Jönni fog egy nap, az lesz az Úr napja, amikor Isten rendet

rak. Mert el kell jönnie annak a napnak, hiszen körülöttük mindenki hitetlen, bálványimádó, mindenki Isten ellen lázad, csak a választott nép áll még az igazságban. De milyen szépen vezette rá Isten Jónást, hogy Ninive is megmarad, ha megtér!

Most Ámóstól hallunk kemény szavakat. Szintén küldetése van, de nem kell olyan messzire mennie, mint Jónásnak. Ámós a déli országrészből, Júdából való, ott kapta a küldetést, amely Izrael területére, Bételbe szólította. Bétel egy régi szent hely, egykor itt épített oltárt Ábrahám, amikor megérkezett az Ígért földjére (1Mózes 12), Jákob itt látta csodálatos látomását, útban a nagybátyjához, itt látta az égi lajtorját, amelyen angyalok jártak fel s le, itt állított egy emlékkövet (1Mózes 28). Egy ideig Bételben őrizték a Szent ládát a Bírák korának zűrzavaros viszonyai között (Bírák 20), itt lakott Debóra, és tudjuk Illés próféta korából, hogy egy prófétai iskola is működött Bételben, ott voltak azok a próféta-fiak, akik majd Illéshez és Elizeus prófétához csatlakoztak (2Kir 2). Egyszóval, ez egy régi szent hely, tele emlékekkel, kinyilatkozásokkal, tapasztalatokkal. Pusztaszer – hogy mit ne mondjak. Ámós korában volt itt egy templom is. Amikor ugyanis kettészakadt az ország Salamon halála után, I. Jeroboám király nem nézte jó szemmel, hogy jönnek északról az emberek, átmennek az országon és elzarándokolnak Jeruzsálembe. Ott már más király uralkodott, ott más érdekek számítottak, az akkor már egy másik ország volt. De hát ott volt nekik Bétel, a régi szent hely. Épített egy templomot és ez a templom többé-kevésbé a mózesi rendtartás szerint működött, papsággal, áldozattal, mindennel, amit a mózesi törvények előírtak.

És egyszer csak jön délről egy ember. Egy pásztoreMBER. Ámósnak hívják. Rákezd: jaj Damaszkusznak, és királyának! Hát ez jól hangzik! Damaszkusz ellenséges ország, jaj nekik! Aztán folytatja: jaj Gázának! Az meg egy filiszteus város a tengerparton. Jaj Tiroznak! Az is egy filiszteus város. Nagyon jó! Jókat mond ez az Ámós! Hirdesse csak ezeket az ítéletes beszédekét!! Jaj az ammoni népeknek! – igen ők is mindig ellenségeink voltak! Jaj a moábitáknak! Persze, ők is mindig az ellenségeink voltak! Jaj Júdának! Ahonnan jött?! Akkor most átállt hozzánk Ámós? Feljött Júdából ide északra, otthagya Jeruzsálemet, eljött ide a bételi szentélybe és ítéletet mond a sajátjain?! Hát ez a legjobb! És még az okokat is felsorolja! Most nincs idő minden környező országra eső ítéletét részletezni; de Júdát érdemes megnézni. A testvér-ország - vagyis a saját országa – ellen több okot is felsorol Ámós; három, sőt négy ok miatt nem könnyű meg rajta Isten: megvetették a törvényt, bálványoztak, elhanyagoltak az isteni szövetségtől! Éljük bele magunkat ebbe a helyzetbe, képzelj, ahogy a kisgyerek mondja: már-már élvezzük ezt a helyzetet, mi északiak. Lám, ha körbetekintünk: északon Damaszkusz, nyugaton Gáza, keleten Moáb, délen Júdea - mindegyik ítélet alatt áll! Ámós próféta szépen körbmondta, hogy körülöttünk csupa elhanyagolt, ítéletre váró, bűnében vergődő, Isten haragját kiváltó ország, országrész, nép él, csak mi, csak mi vagyunk még igazak! Egy, csak egy legény van talpon a vidéken! Mi!

Aztán, aztán a végén csattan az ostor: jaj Izraelnek! Ahol most Ámóst próféta szolgál. Jaj Bételnek, jaj a királynak, jaj az itt működő főpapnak, jaj itt mindenkinek!

Ha végig olvassuk a próféta könyvét, látjuk, sok tételt sorol fel. Most csak néhány címszót ragadok ki: jaj ennek a népnek is, mondja a próféta, mert eladták a szegény embert rabszolgának, egy pár saruért – egy pár saruért, egy pár cipőért! – rabszolgának. Jaj ennek a népnek, mert a nincstelenség gyászával nem törődnek. Jaj ennek a népnek, mert a szűkölködőt elutasítják (aki nem tud a bírónak fizetni, annak ügyét nem veszik napirendre). Jaj ennek a népnek, mert termékenységi kultuszba fulladnak bele, kultuszi paráznaságot üznek, apa és fia ugyanahhoz a prostituálthoz jár. Jaj ennek a népnek, mert zálogruhán terpeszkednek (megsértve a mózesi törvényt, amely szigorúan előírja, hogy aki a felső ruháját, a köpenyét adja zálogba, annak éjszakára vissza kellett adni, 2Mózes 22,25; mert a keleti világban az a ruha volt a takaró is), s jaj nektek, mert ti zálogruhán terpeszkedtek. Bort isznak Isten házában (úri muri van a templomban), megitatjátok a nazírokat (ezek a régi Izraelben szent emberek voltak, akik nem vágták le szakállukat, hajukat és nem fogyasztottak semmiféle alkoholt, fogadalmat tettek egy-egy ügyre). Leitatjátok a fogadalmasokat, hogy ne prófétálganak, hogy ne mondják ki az igazságot. Hamis ünnepeket tartotok, divat lett a kevélykedés, elefántcsont palotáitokban danolásztok, pengetitek a húrt, és azt hiszitek, hogy olyan szépen énekeltek, mint Dávid király. Hát már ott, a régi Izraelben ennyi sok Nérócska volt? Ültek a gazdagságukban és mindjárt legalábbis Oscar díjra érdemesnek tartották énekelgetésüket. Így summázza ezt a sok keserű ítéletet a próféta: hallgat az okos, mert gonosz idő ez. Akinek van esze, az befogja a száját, aki bölcs egy kicsit, az néma marad, akinek van egy kis tapasztalata, az tudja, hogy ilyen időben, ilyen korban úgysem lehet csinálni semmit. Ha szól, beverik a száját, bolondot csinálnak belőle, körbecifrázzák. Hallgat az okos, mert gonosz ez az idő.

Mindennek a gyökere az, hogy megszegették a szövetséget. A próféta által felsorolt tételek mindegyike érinti valamilyen módon a mózesi törvényeket. Én csak a legképszerűbbet emeltem ki, hogy amikor a zálogba beadott köpenyt nem adják vissza éjszakára a szerencsétlennek, hadd fagyjon meg a keleti éjszakában, ahol mínuszra is lemegy a hőmérséklet, ők meg terpeszkednek a zálogos ruhán. De a szegény meghallgatása, a szűkölködő megsegítése, a méltányos ítélet, a hamis ünnepek tilalma, és Isten dicsőségének szolgálata – ezek is mind a szövetség rendjébe esnek. De a kevélység mindet sérti. Össze is foglalja a próféta: megszegették a szövetséget. A főbűn pedig, az, amit ebben a sirató énekben mond: örömmé tették a törvényt!

Ez nagyon mélyre vezet. Pál apostoltól tudjuk a Római levélből, hogy Isten a törvényt azért adta, hogy föltartóztassa vele a rosszat, tehát a megromlott embervilágnak szüksége van törvényre, törvény nélkül, szabály nélkül nincsen élet, csak lehetetlenség van. A régi bölcsök is mind azt mondják, hogy a leg-

rosszabb törvény is jobb, mint a törvéynélküliség, a legrosszabb rend is jobb, mint a rendnélküliség. Van, aki elment odáig – én addig nem mennék el –, hogy még a zsarnokság is jobb, mint az anarchia. Nem tudom. Zsarnokságban volt részem. Inkább, imádkozzunk, hogy ne legyen anarchia. Méreggő tettétek a törvényt! - mondja a próféta. Vagyis: visszájára fordítottátok, a gyógyszerből méreg lett, a gyógyítás eszköze a halál eszközzé lett, az út útvesztő lett, a korlát, ami megőrzi az embert, hogy túlzásba ne menjen, szakadékba ne zuhanjon, börtönráccsá lett. A szabadság alkotmánya a halál forgatókönyvévé lett! Jaj nektek! Mindennek pedig az lett az eredménye, hogy az emberek meggyűlöltek az igazságot. Talán ezért mondja Ámós próféta azt, hogy az okos hallgat ebben az időben. Mert nem pusztán a mi 20-21. századi problémánkról volt itt szó. Mi így érezzük: mondd meg az igazat, aztán majd jön érted a fekete autó, elvisz az ÁVO! Mondd meg az igazat, kirúgnak a munkahelyedről! Szónokolj csak arról, hogy hogyan kéne elrendezni a cégnél a dolgokat, aztán majd nem kapsz prémiumot, vagy amikor előrébb juthatnál, nem juthatsz előrébb! Mert megtámadhatnak és szétmarcangolnak, mert a hatalom ilyen. A hatalom nem szereti a bírálatot, mert a hatalom megrontja az embereket, a hatalomtól megmámorosodnak és nem viselnek el semmit! Csakhogy, kedves testvérek, itt nem erről van szó, ennél sokkal drámaibb a helyzet! Az emberek gyűlölnek az igazságot, nem a hatalmasok. A hatalmasok olyanok, amilyenek. Az emberek, mondjuk így, a közemberek gyűlöltek meg az igazságot. De talán azok helyzetek ismerősek, amikor valaki teli szájjal kiabál a korrupcióról, és közben ő maga a legnagyobb adócsaló. Van egy régi barátom. Mikor diáktársak voltunk, mentünk a Ráday utcában befelé a teológiára és az angyalokról beszélgettünk. Hogy az angyalok, a tiszta lelkek, az angyalok, a büntelenek és hogy nekünk angyallá kéne lenni... Amúgy prófétikus lelkületű volt ez a fiú, úgy tudta mondani a magáét, le voltam nyugözve mindig. Volt az utcában egy zöldséges. Június volt, szépen ki voltak rakva az almák is. És azt látom, hogy miközben magyaráz ez az én barátom, egyszerűen odanyúl, felkap egy almát, megyünk két lépést tovább, ketté töri, megfélezi, nekem adja. Mondom neki: te most almát loptál. Nézett rám. Nem értette. Fordítsuk ezt meg, lehet-e egy olyan korban az igazságról beszélni, amikor mindenki gyűlöli az igazságot? Persze, az igazat mindenki akarja, a jussát mindenki megköveteli, de az igazságot nem akarja, mert gyűlöli.

Súlyos ez a helyzet és hiába a nagy igyekezet, mondja Ámós próféta ott Bételben. Miért is Bételben? Mert miközben az igazságot méreggő tették, aközben roppant vallásos mindenki. Van szent kórus a bételi templomban, prófétaiskolát tartanak fenn, éjjel-nappal áldoznak, maximálisan meg vannak tartva a mózesi törvények. Igen, talán azért is igyekeztek szertartást, kultuszt tartani, mert ott volt a rivális, Jeruzsálem, felül kellett valahogy múlni; pontosabban, persze, Bétel volt a rivális. De miből gondoljátok, mondja Ámós próféta, hogy ezzel a sok áldozattal, szenteskedéssel, a vallási rendek fenntartásával megvehetitek az Istent? Azért, mert mióta világ a világ, így szokott lenni, hogy amit

orzott az ember, abból ad egy darabot az Istennek és büntárrá teszi, úgy-e, a zsákmányból!? Amit kapsz, abból adsz egy kicsit az Istennek, büntárrá teszed, hogy hallgasson? De miből gondoljátok, hogy Isten ezt elfogadja? Ez hamisság. Isten ezt gyűlöli. Isten az igazságot szereti.

Hát nem csoda, hogy a bételi szentély főpapja, Amáziás el is rohan Jeroboám királyhoz, és följelenti a prófétát azzal, hogy megzavarja a jó rendet, uszít a király ellen, össze-vissza beszél, ez egy országháborító bolond. Ha okos lenne, hallgatna, - teszem hozzá. Emlékszünk, Hóseás prófétát is örültnek tartották! Azért, mert életén ábrázolta ki Istennek és népének a kapcsolatát. De való-jában ki itt a bolond, ki itt az örült, ki itt az országháborító? Nos, most úgy tűnik, Ámós az.

Ő mondja el az első templomi prédikációt, ha jól olvassuk a Bibliát. Krisztus előtt a 8. században vagyunk. Ámós előtt is voltak próféták, számosan, Illések, Elizeusok, s tovább visszafelé. De ő az első, aki le is írta a jövődöléseit, ezt egészen bizonyosan tudjuk. Ő az első író-próféta. Nyilván más próféták is prédikáltak a templomban vagy a templom előtt, de ő az első, aki le is jegyezte a templomi beszédét. Olvasunk ilyet Jeremiás prófétától is, majd erről is lesz szó. Jézus pedig, amikor kiúzi a kufárokat a templomból, Jeremiás prófétát idézi: az én Atyám háza az imádság háza, ti pedig latrok barlangjává tettétek azt (Máté 21,13).

Ki ez az országháborító? Ő Ámós, akinek a feljelentés után azt mondja Amáziás pap, hogy: menjél haza, ne prófétálj itten! Te délről jöttél, egy másik országból, te egy másik világba tartozol. Képzeld el, lehet, hogy én is így oldanám meg, ha egy másik felekezet prédikátora szidna itt a templomunkban minket, reformátusokat – de nagyon ám! Csak felállnék már a Mózes-székéből, s mondanám neki, hogy köszönjük szépen, kedves testvérem, most tessék hazamenni, és otthon söprögetni, és tessék minket békén hagyni. Ne tessék bennünket háborítgatni! Fuss haza! – üzeni a főpap, úgymond jóindulatúan, Ámósnak. Először feljelentette a királynál, itt van egy összeesküvő, egy országháborító, majd utána ezt mondja neki: figyelj, bajba kerültél, most már menekülj haza és otthon keresd kenyeredet prófétálással. És ekkor leplezi le magát Ámós, hogy ő nem hivatásos próféta, nem hivatásos megmondó ember, ő egy egyszerű pásztorember, Tékoába való, pásztorkodással és fügetermesztéssel keresi a kenyerét, de nem tehetett mást, el kellett mondania az Úr üzenetét. A prófétaságát így írja le: ha üvölt az oroszlán, ki ne félne, ha az Úr szól, ki ne prófétálna? (Ámós 3,8) Nem egy világelemző ember Ámós, neki nem szakmája, hogy a világ dolgait folyton az Isten mérlegére tegye, és úgy értékelje. Ez a próféták dolga, akik a törvény magyarázói és alkalmazói. Őt ellenben Isten kiragadta a foglalkozásából, elhívta a nyája mellől, elküldte egy másik világba, - és ő nem tud mást tenni. Mert, ha felharsan az Úr hangja és ezt úgy kéne fordítani: ha felüvölt az Úr, mint az oroszlán, hogy: elég volt! – akkor valakinek el kell mennie és el kell mondani, hogy elég volt! Miért ez a kényszer?

Itt érkezünk el a mondandó lényegéhez. Ámós próféta tudatja, hogy Isten népet nem érheti váratlanul az, ami be fog következni. Ezt mondja a sirató-ének-

ben: ha százan mennek ki, tízen jönnek vissza, ha tízen mentek ki, egy jön vissza, – föltartóztathatatlanul bekövetkezik a katasztrófa. Éhség, szárazság, sáskajárás, szály, gabonaüszög, ellenséges támadás, földrengés, minden, ami csak az ember ártására van, ami tönkreteszi a közösség életét, azt Ámós itt mind felsorolja. Isten mindent bevet. De szólt előre. Azt mondja a próféta: Isten addig nem tesz semmit, amíg meg nem jelenti azt a prófétáknak, míg tudtára nem adja szolgálóinak, a szolgálók kötelessége pedig az, hogy Isten szándékát tudtul adják. Ámós látomásokat is látott. Az egyik látomása nagyon szép és túlmutat azon, amit Ámós itt elvégez. A nagy ítéletben, amikor egyszerre jön a közösségi összeomlás, társadalmi zűrzavar támad, természeti katasztrófák sorozata következik, vagyis, amikor minden csapás együtt hat, azt mondja a próféta: akkor pedig támasztok – mondja az Úr – éhséget, de nem kenyér után, hanem az én igém után.

És ez van belerejtve ebbe a sirató énekbe is. Ezt mondja az Úr, Izrael Istene, engem keressetek, akkor életben maradtok! Ne keressétek Bételt, ne járjatok Gilgálba, Beersabába se menjete (ezek különböző szent helyek voltak), mert Gilgál fogságba jön, Bétel pedig megsemmisül, az Urat keressétek és élni fogtok. Eljön az idő, amikor az ember nem a kenyér után lesz éhes, nem a víz után lesz szomjas, hanem az Isten beszédét fogja éhezni és szomjúhozni. (Ámós 8,11) A régi írásmagyarázók Dávidot prófétának tekintették leginkább azért, mert időnként Dávid olyat is mond, ami ott, az ő konkrét élethelyzetében is igaz, mégis túlmutat rajta. Most nyugodtan mondhatjuk, hiszen egy próféta könyvét tartjuk a kezünkben, hogy Ámós szava túlmutat azon a konkrét helyzeten, ahol elmondja: keressétek az Urat és élni fogtok! Keresni az Urat – így kezdődött a prófétákról szóló ígéhirdetés-sorozat –, hallottuk már, mégpedig egy kortárs prófétánál, Mikeás prófétánál. Amikor a királyok úgy döntenek, elmennek csatába, azt mondják: kérdezzük meg azért az Urat. Aztán hallotunk Huldáról, a prófétanőről, aki úgy buzdítja a fiatal Jósias királyt, hogy keressd az Urat, mert aki az Urat keresi, az találja meg az életet. És most ezzel a szóval jön elénk Ámós próféta is, és ahogyan buzdította övéit ebben a templomi prédikációjában Isten-keresésre, úgy buzdít bennünket is, de most már a szóval, ahogyan maga a mi Üdvözítőnk Jézus Krisztusunk foglalja össze a próféták összes üzenetét: kérjete és adatik, zörgessetek és megnyitattik, keressetek és találtok.

Gonosz idő ez. Minden idő gonosz, amikor nem keresik az Urat és minden idő áldott reménységet hordoz, amikor keresik az Urat. Keressétek az Urat és élni fogtok. Ámen

LEJEGYZTE: VÁSÁRHELYI PÉTER,
KIADJA: BUDAHEGYVIDÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKÖZSÉG
WWW.BUDAHEGYVIDEK.HU